

Publicerad 2008-08-14 00:03 av wayward - taiga

<http://www.boksidan.net/bok.asp?bokid=2672>

Johan Althoff - *Det mesta är osagt*

det mesta är osagt

OÄNDLIGHET

Vandring genom årtusenden ... (ur inledningen, kapitel 1)...

"Det går att närma sig språket från många olika håll. Ett av de intressantare är att sätta sig ner med papper och penna och skriva en tänkvärd mening.

En stjärnklar vinterkväll kommer en man med uppseendeväckande röd keps gående på vägen.

En sådan mening kan vara början på en historia med spännande förvecklingar, stor kärlek och skandaler. En hel roman kan ligga ihoprullad i den.

Meningen har 13 ord. Vad händer om de ställs samman på andra sätt?

En man med uppseendeväckande röd keps kommer en stjärnklar vinterkväll gående på vägen.

En stjärnklar vinterkväll kommer en uppseendeväckande man med röd keps gående på vägen.

En man med röd keps kommer en uppseendeväckande stjärnklar vinterkväll gående på vägen.

När orden plockas om drivs klang, betoning och betydelse åt olika håll. Eggande varianter som ruvar på helt nya historier kan plötsligt dyka upp.

...(hupp, nu händer det nåt)...

En uppseendeväckande röd man med stjärnklar keps kommer en vinterkväll gående på vägen.

Så fogar vi variant till variant. Ark efter ark blir fullskrivet. Det är lite som att gå allt längre bort i ett okänt landskap. Ibland passeras gåtfulla trakter...

Obekymrat vandrar vi vidare genom alla möjliga ordningar. Pappershögen växer. Ljuset hinner skifta utanför fönstret.

När vi är klara betraktar vi tankfullt resultatet av vårt arbete.

En 20 mil hög pappersstapel.

13 ord han ställas samman på över 6 miljarder olika sätt.*

* Kombinationsmöjligheter beräknas så här: Två ting (t.ex. ord) kan kombineras på $1 \times 2 = 2$ olika sätt. Tre

ting på $1 \times 2 \times 3 = 6$ olika sätt Fyra ting på $1 \times 2 \times 3 \times 4 = 24$ olika sätt. Och så där fortsätter det.

Det har hunnit bli natt och dag många gånger. Om varje mening tagit tjugo sekunder att skriva och vi arbetat dygnet runt har 4000 år gått. Med 8 timmars arbetsdag skulle vi behövt nära 12 000 år för att uttömma möjligheterna hos 13 ord.

13 ord räcker alltså till en hel del. Det är en viktig språkvetenskaplig insikt"...

Andra sätt att gå med keps ... (ur kapitel 4)...

"Utgångsläget är alltså gott. Språkets sinnrika konstruktion erbjuder ändlösa möjligheter. En slumpgenerator skulle kunna producera betydelsebärande ordsammanställningar i evighet utan att behöva upprepa sig. Men när vi använder språket kastar vi inte tärning i universum. Språkanvändningen är medveten. Vi väljer våra ord.

Det förråd vi väljer ur är inspirerande rikt; sluttning, konservöppnare, sprätt, mellanläge, krök, durkdriven, pastej, nedslagsplats, ljus, dubbdäck, uppåt, uppsåt, gå, övertidsersättning, fjäder, fiasko, struntsomma, raljant, rågång, årgång, violett, orkan, gummisnodd, luguber och presskonferens för att ta några ord ur högen.

I ordböcker är orden ordnade i bokstavsordning så att vi lätt ska kunna hitta dem. Där måste vi alltså veta vilket ord vi söker, men kanske behöver vi kontrollera stavning eller betydelse. Hur orden är ordnade i hjärnan är outgrundligare. Där sker sökningen snarast åt andra hållet; först betydelsen, sedan jakten på en fonemkombination som passar till den. Trots att den manövern i regel går blixtnabbt rymmer den delikata överväganden.

Vi söker ett ord till att mannen med den röda kepsen rör sig genom att växelvis förflytta den ena foten framför den andra som då hålls kvar mot underlaget. Ordet gå ligger då nära till hands, men det är långtifrån självskrivet. Varför inte promenera istället? Eller lunka. Eller flanera, irra, kila, knalla, strutta, spatsera, trava, strosa, stövla, trippa, vandra eller vanka.

Språket håller sig med flera ord för samma sak. Nästan alla ord i ordförrådet har en rad möjliga ersättare. Synonymer är en av språkets betydelsefullaste uppfinningar.

Här är ett litet urval:

man - uppseendeväckande - gå
figur - anmärkningsvärd - flanera
gestalt - chockerande - irra
gubbe - effektfull - kila
gubbtjyv - enastående - kliva

... (listan är hur lång och hur fantastisk som helst, föreställ dig själv)...

Mannen med den röda kepsen som kom gående på vägen inträder nu i helt nya variationsmöjligheter."

Självklart, att en ordnörd som jag också ville vara med och leka med Althoff, så jag tog honom på orden, fattade penna och papper och skrev en egen mening på måfå.

En kvinna skriver en innehållslös sorts berättelse.

Sedan hittade jag på synonymer:

kvinna - skriver - innehållslös - berättelse

madam - klottrar - tom - story

kärring - antecknar - intetsägande - saga

bimbo - printar - platt - brödtext

donna - präntar - trivial - anekdot

fruntimmer - textar - steril - episod

kjoltyg - bokför - oinspirerad - historia

Haha, jättekul ju, provar kasta om:

En lös sorts kvinna skriver en innehållsberättelse.

En berättelselös kvinna skriver ensortsinnehåll.

En skriver hållen sorts berättelse, kvinna lös inne.

Nu med synonymer

En brödplatt bimbo printar en sorts text.

En oinspirerad kjol bokför en sorts tyghistoria.

Sterilfruntimmer episodtextar en sorts en.

Vad knäppt kul det blir!

Tackar Johan Althoff för hans hisnande berättelse och för lattjolajbanstunden han inspirerade till. Hoppas ni också blir inspirerade att leka med möjligheterna ur språkens outtömliga skafferi. I länken ovan finns en utförlig recension och bild på boken som varje språkintresserad borde ha nära till hands.

Texten är utskriven från Poeter.se

Författaren wayward - taiga med Poeter.se id #10647 innehar upphovsrätten